

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

ספר יהושע
פרק א

מלכותו של יהושע בן נון

ראשי פרקים:

תחילת מעלות הנבואה ✦ לא ימוש ספר התורה הזה מפיד ✦ יהושע מלך ישראל ✦ המלך כותב לו את 'משנה התורה' ✦ הכינוי לכם צידה ✦ הארץ מתנתת ה' והמלחמה מלחמת ה' ✦ איש אשר ימרה את פיד ✦ ראשונים גם במלחמה העתידה

תחילת מעלות הנבואה

הביטוי 'חזק ואמץ' מוזכר שלוש פעמים בפרקנו, ותפקידו לאמץ ולחזק את כוחו של יהושע בתפקידו החדש כמנהיג ישראל. המדרגה הראשונה במדרגות הנבואה שמונה הרמב"ם ב"מורה נבוכים"¹, היא מדרגת ה'גבורה'. כשרוח של גבורה ותעצומות נפש מתגברת אצל עובדי ה', זוהי רוח הקודש שיש לה גילויים של גבורה, וכך כתב הרמב"ם:

"תחילת מעלות הנבואה, שילווה את האדם עזר אלקי, יעוררו ויזרזו לעשות טובה גדולה בעלת ערך, כגון הצלת קבוצת חסידים מידי קבוצת רשעים או הצלת חסיד גדול או השפעת טובה על אנשים רבים, וימצא מצד עצמו לכך התעוררות ודחיפה לפעולה, וזה נקרא 'רוח ה'...'".

הקומה הראשונה הנדרשת מעובד ה' היא ה'התעוררות', הדחיפה לפעולה, וכשזו באה, מתגלה גבורתו וניכרת 'רוח ה' השורה עליו.

לא ימוש ספר התורה הזה מפיד

מלבד החיזוק אנו מוצאים בפרקנו גם ציווי על התורה, "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד וְהָיְתָ בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה". וכתב רש"י: "ספר התורה הזה - ספר 'משנה תורה' היה לפניו", כלומר מדובר בספר דברים. במה נתייחד ספר דברים יותר משאר ספרים? על כך אומרים חז"ל² במדרש:

"וּלְמִשׁוֹל בְּיוֹם וּבְלַיְלָהּ וְגו', אמר רב אילפא: אם לענין המאורות, הלא כבר נאמר: 'את המאור הגדול לממשלת היום', ומה תלמוד לומר 'ולמשול ביום ובלילה'... אלא זה יהושע שהוא עומד ממנו שהוא מעמיד לגלגל חמה ולבנה שהן שולטין מסוף העולם ועד סופו".

יש אדם שיכול למשול ביום ובלילה ולשלוט במערכת השמימית, וקוראים לו יהושע. ממשיך המדרש:

"דאמר רבי שמעון בן יוחאי: ספר 'משנה תורה' היה סיגנון ליהושע, בשעה שנגלה עליו הקדוש ברוך הוא מצאו יושב וספר 'משנה תורה' בידו, אמר לו: חזק יהושע אמץ יהושע 'לא ימוש ספר התורה הזה' וגו', נטלו והראה אותו לגלגל חמה, אמר לו: כשם שלא דוממתי מזה אף אתה דום מלפני, מיד 'יודם השמש וירח עמד' (יהושע י, יג)".

מבין חמשת חומשי התורה, חומש דברים היה שגור בפיו של יהושע באופן מיוחד, והיה עוסק בו תדיר. העובדה שיהושע הרגיש חיבור מיוחד דווקא לספר דברים, מצאה חן בעיני ה', וה' עודדו להמשיך בכך.

בספר דברים חזר משה רבנו ושנה לישראל את התורה כולה. ספר זה מהווה הכנה והכשרה לקראת כניסת בני ישראל לארץ ישראל, שם יזכו לקיים את התורה בשלמותה. ספר דברים מבטא את ההווה הישראלית האידיאלית של עם ישראל, כפי שהיא מופיעה במציאות באופן השלם. לא בכדי ספר זה מדגיש באופן מיוחד דינים הנוגעים למלכות ישראל, מערכת המשפט, הנבואה, מלחמות ישראל, כיבוש ארץ ישראל וירושתה, וחותרם בברכת משה לשבטים, כל אחד לפי עניינו, תכליתו ומגמתו.

ב"ילקוט מעם לועז"³ מבאר רבי רחמים מיטראני את דברי המדרש ביתר הרחבה, וזו לשונו:

"ובשעה שנגלה הקב"ה ליהושע ושרתה עליו רוח נבואה מצאו שעוסק בספר דברים, שהיה רגיל לעסוק בספר דברים מטעמים הרבה: הראשון - מפני שבו נאמרה כל התורה בקיצור. השני - שבו כתובים הדינים שצריך המלך לנהוג על פיהם, ויהושע היה כמו מלך ישראל. והשלישי - שבספר הזה נאמרו דיני המלחמה. והרביעי - שבו נאמרו הדינים שיש לקיימם כשיעברו הירדן, וכיון שיהושע היה עומד בראש העם היה צריך לידע כל אותם הדינים

¹ מורה נבוכים ב, מה.

² בראשית רבה ו, ט.

³ ילקוט מעם לועז ח"ב יהושע א, ח אות מד.

ועוד: מדוע אצל מלכים רבים לא מוזכרת המשיחה למלכות?

תשובה: הקב"ה בחר ביהושע כמנהיג, אך המינוי בפועל צריך להיעשות לפי הכללים, על פי סנהדרין ונביא. והעובדה שאצל רבים מן המלכים לא נזכר שנמשחו למלכותם, היא משני טעמים:

א. בן של מלך אין טעון משיחה⁸ אלא אם כן יש מחלוקת לגבי מלכותו. כלומר במקרה של מחלוקת, מותר למשווח בני מלכים כדי להודיע שהם המלכים הנבחרים.

ב. גם אם אין נזכר אצל מלכים מסוימים שנמשחו למלכות, סביר להניח שנמשחו, והסיבה שלא נזכרה משיחתם היא, שהכתוב לא ראה צורך לציין את המובן מאליו.

המלך כותב לו את 'משנה התורה'

יהושע היה מלך, ומלך מצווה לכתוב ספר תורה לעצמו, ולשאת אותו בחיקו תמיד, כדי שיזכור בכל עת שלמרות מעמדו הרם, הוא משועבד לתורה, וכך נאמר: "וְהָיָה כְּשִׁבְתוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ הַתּוֹרָה לְמַדּוֹ חַז"ל¹⁰ שהמלך מצווה לכתוב לעצמו שני ספרי תורה, האחד - מונח בבית גנזיו, והשני - נושאו עמו תמיד¹¹. אבל בפסיקתא¹² מובאת שיטה, ש'משנה תורה' הוא ספר דברים לבדו, וזו לשונה:

"מלך כותב לו שני ספרי תורות - אחת שנכנסת ויוצאת עמו, ואחת שמונחת בבית גנזיו. וכתב לו - לשמו. 'את משנה התורה הזאת' - רבותינו אמרו: שני ספרין היה כותב. אחרים אומרים: 'משנה התורה' כותב, שכן אין קורין ביום הקהל אלא 'משנה התורה'."

הלפיד שמאיר את דרכו של מלך ישראל בכל עת ובכל שעה הוא ספר התורה. ב"ילקוט מעם לועז"¹³ מבוארת מצוה זו כך:

"אף על פי שתהיה עסוק במלחמות ובצרכי ציבור, לא תתבטל מן התורה ו'לא ימוש ספר התורה הזה מפריך והגית בו יומם ולילה', אז תצליח במעשיך ושמן יתפרסם בכל העולם ויאמרו אין חכם כמוך, שאפילו החכם הגדול ביותר עלול לטעות, ואילו אתה 'תשכיל בכל אשר תלך', שלא תארע תקלה על ידך, כיון שחכמתך תהיה על פי רוח הקודש, שכן מצינו בפרשת שופטים שמלך ישראל נצטווה לעסוק בתורה כל ימיו, כמו שנאמר: 'וקרא בו כל ימי חייה', ואף על פי שיהיה טרוד במלחמות אינו בן חורין מלעסוק בתורה. ומכאן נלמד עד כמה חייבים אנו לעסוק בתורה, בראותנו כי גם יהושע וגם המלך מחייבים לעסוק בתורה אף על פי שהם טרודים בצרכי ציבור."

הנהגת עם דורשת מאמצים רבים, ישיבות קבינט לשמירת הביטחון, הנחיות כלכליות להצמחת המשק וכו' וכו'. סדר יומו של מנהיג הוא גדוש ומלא, ועם כל זה, כדי למלא את תפקידו

יפה והיה הוגה הרבה בספר דברים, וכיון שמצאו הקב"ה כשהוא עוסק הרבה בספר זה אמר לו: כיון שהספר חביב עליך כל כך אני מבטיחך שלא ימוש ספר התורה הזה מפריך.

ובמלחמת גבעון כשהגיע הזמן להעמיד החמה לפרסם בעולם גדולתו של הקב"ה, הראה לגלגל חמה את ספר דברים, ואמר: בזכות הספר הזה שלמדתי בו הרבה אני גוזר עליך לעמוד, מיד עמדה חמה בשמים הרבה שעות".

יהושע מלך ישראל

ליהושע בן נון יש גדר של מלך⁴. מינוי מלך בישראל נעשה על ידי סנהדרין ונביא, וכך היה במינויו של יהושע, כמבואר ברמב"ם⁵ בהלכות מלכים, שכתב:

"אין מעמידין מלך בתחילה אלא על פי בית דין של שבעים זקנים ועל פי נביא, כיהושע שמינהו משה רבינו ובית דינו, וכשאול ודוד שמינם שמואל הרמתי ובית דינו".

למעשה יהושע הוא המלך הראשון שכיהן בארץ ישראל. גם למשה רבנו היה גדר של מלך⁶, "וְהָיָה בְיִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם יִחָד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל"⁷, אבל מלכותו היתה במדבר. אנו רגילים לחשוב שמלכות ישראל התחילה אצל שאול, והנה מסתבר שהיו מלכים קודם לכן.

ה"לחם משנה" שם מקשה:

"מאי דכתב, שיהיה המלך על פי נביא, מנין לו, דבתוספתא לא אמרו אלא בית דין של שבעים ואחד לבד?".

מנין שצריך נביא כדי למנות מלך, הרי בתוספתא כתוב שצריך סנהדרין ולא מוזכר שם שצריך גם נביא?

על שאלה זו משיבים שניים מגדולי ירושלים, רבי רפאל אברהם אריה ובנו רבי חנניה מיכאל, בספרם "היכל מלך", וכך כתוב שם:

"ולפי קוצר דעתי נראה לי לתרץ קושיית הלחם משנה, וממילא נתרץ לדקדוק זה, והוא במה שנדקדק בדברי רבינו שכתב כאן 'בתחילה', דהאי 'בתחילה' צריך פירוש. אמנם אנכי הרואה, שכוונת רבינו כאן, היינו דווקא כשממנים מלך 'בתחילה', כמו יהושע, שאביו לא היה מלך, וממנו התחילה המלכות דאותה משפחה, וכן שאול וכן דוד, שהיו מלכים ראשונים לישראל..."

ברם כשאנו 'בתחילה', כגון שלמה שמלך אחר דוד ואתא מכח דוד להיותו זרע המלוכה, זה אינו נקרא 'מלך בתחילה', שהרי מכח אביו קא אתי וירושה היא לו המלכות, ולזה אינו צריך נביא, אלא די לו בבית דין של שבעים ואחד".

יהושע היה 'מלך בתחילה', הוא היה המלך הראשון בארץ ישראל ולכן לשם מינויו היה צורך בנביא מלבד שבעים ואחד הזקנים.

שאלה: מדוע לשם מינויו של יהושע צריך סנהדרין ונביא אם הקב"ה בעצמו אמר למנותו למנהיג?

⁸ ראה שקלים טז ע"א; רמב"ם הלכות מלכים א, ז.

⁹ דברים יז, יח.

¹⁰ ראה סנהדרין כא ע"ב.

¹¹ ראה רמב"ם הלכות ספר תורה ז, ג.

¹² פסיקתא זוטרתא פרשת שופטים כט ע"ב.

¹³ ילקוט מעם לועז יהושע א, ח.

⁴ ראה יומא עג ע"ב; סנהדרין מט ע"א.

⁵ רמב"ם הלכות מלכים א, ג.

⁶ ראה זבחים קב ע"א.

⁷ דברים לג, ה.

בא יהושע ואמר להן: 'התקדשו כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות' (יהושע ג, ה), ואומר: 'הכינו לכם צידה' (יהושע א, יא). וכי צידה היתה שם, והלא אינן אלא אוכלי המן, שהיו מלקטין אותו בבקר בבקר ומניחין אותו עד הערב ולערב היה כלה מידן, מה תלמוד לומר 'הכינו לכם צידה', אלא אם כן כך אמר להם: עשו תשובה כדי שתיכנסו לארץ ותאכלו מתבואת הארץ, שנאמר: 'וישבתי המן ממחרת'."

לפני קבלת התורה נדרשה עבודה פנימית של הכנה בדברים שבין אדם למקום ובדברים שבין אדם לחברו, התקדשות והתרחקות מכל דבר מכווער. כדי לקבל תורה צריך גוף קדוש וטהור, ובאותה מידה כדי להיכנס לארץ ישראל דרושה הכנה ראויה, ואי אפשר להיכנס לארץ ישראל בלי קדושה וטהרה פנימיות ויסודיות.

ב"ילקוט מעם לועז' ישנו ביאור נפלא לגבי אותה 'צידה לדרך' שנצטוו בני ישראל לקחת לקראת מעבר הירדן, וכך כתוב שם:

"ויש מפרשים שהדברים מכוונים לצידה רוחנית, והם תשובה ומעשים טובים שצוה יהושע עליהם שלפני היכנסם לפלטרין של מלך היא הארץ הקדושה יכינו להם מעשים טובים וישובו בתשובה שלמה כדי שיהיו ראויים לכך. ושלוש ימים קודם לכן צריכים הם לקדש עצמם שתשרה עליהם רוח טהרה, כפי שהיה במעמד הר סיני שנצטוו להיות נכונים שלוש ימים, שעד עכשיו היו אוכלים לחם מן השמים ולא היו צריכים לטרוח לפרנסתם, לעסוק במשא ומתן ומקנה וקנין והיו עוסקים בתורה ובמצוות... אבל עכשיו שהם עמדו ליכנס לארץ והמן עמד ליפסק וכל אחד עתיד היה לעסוק באומנות כדי להתפרנס בה הוא ובני ביתו, והדבר עשוי להביא לביטול תורה, ועוון ביטול תורה עוון גדול, כמו שנראה להלן, שהמלאך בא ליהושע וחרב שלופה בידו, ובא להוכיחו על עוון ביטול תורה... לפיכך זירזם יהושע ואמר להם: 'הכינו לכם צידה', התחזקו ביראת שמים בתורה ובמצוות שיהיה לכם במה לבוא לארץ ויזכו לעולם הבא."

"ילקוט מעם לועז'" הוא חיבור מופלא, רחב היקף, בן עשרים ושלושה כרכים המאספים בתוכם, ביאורים ומדרשים על התנ"ך, פרקי אבות והגדה של פסח, בתוספת פסקי הלכות קצרים, בלשון קלה ועממית. חלקיו הראשונים של חיבור זה נכתבו במקורם בשפת הלאדינו על ידי החכם רבי יעקב כולי, ובמהלך השנים נטלו על עצמם תלמידי חכמים שונים להמשיך את המפעל הגדול לספרי הנביאים, הכתובים, מסכת אבות ו"דרך ארץ זוטא". ספרי ה"ילקוט" זכו לברכה עצומה והתקבלו באהבה רבה בקרב קהילות יהדות ספרד, שנהגו לקרוא מן הספר בחוג המשפחה, בשבתות מסביב לשולחן, לאחר תפילת שחרית, וכספר הקראה לילדים לפני השינה. ה"ילקוט" על ספר יהושע נתחבר על ידי רבי רחמים מנחם מטראני במאמצים עילאיים, ויש בו ביאורים נפלאים.

בכניסה לארץ ישראל אנו נדרשים לתהליך של התקדשות והטהרות. בארץ ישראל מתגלים כוחותיה הרוחניים של האומה. בארץ ישראל אנו זוכים לנבואה, השראת שכינה, סנהדרין וכי', ולכן ערב הכניסה לארץ ישראל מתקיים מעין 'מעמד הר סיני' מחדש.

בנאמנות וכדי להיות ראוי למעמדו, עליו לערוך גם 'סדר ערב', ולא להתבטל מתורה. רק על ידי כך יוכל להצליח במלאכתו.

מלך ישראל, כל מחשבותיו צריכות לבוא מתוך תורת ה', עד שרוח הקודש תדבר מתוך גרונו. המנהיגות בישראל איננה מנותקת מהאידיאלים האלקיים, דבר ה' נותן חיים ומשמעות לאומה.

הכינו לכם צידה

יהושע ממלא אחר מצוות ה' ועורך הכנות לקראת הכניסה לארץ, "ויצו יהושע את שטרי העם לאמר: עברו בקרב המחנה וצוו את העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלש ימים אתם עברים את הירדן הזה לבוא לרשת את הארץ אשר ה' אלקיכם נתן לכם לרשתה"¹⁴.

רש"י¹⁵ מבאר, שציווי זה התרחש בתום ימי האבל על משה רבנו, ומסביר מהי ה'צידה' שנצטוו לקחת אתם, וזו לשונו:

"ויצו יהושע - ביום שתמו ימי בכי אבל משה.

הכינו לכם צדה - כל דבר הצריך לדרך וכלי זינים למלחמה אמר להם לתקן, שאם אתה אומר במאכל ובמשתה, הרי היו מסתפקים במן שבכליהם עד ט"ז בניסן."

בתום ימי האבל והבכי על פטירת משה רבנו מצווים ישראל להצטייד בכלי מלחמה ושאר דברים הנצרכים בדרך, כי 'בעוד שלוש ימים' הם עתידים לעבור את הירדן ולהיכנס לארץ ישראל. הביטוי 'בעוד שלוש ימים' זכור לנו היטב מפסוקי מעמד הר סיני, "ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני... וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם וכבסו שמלתם: ויאמר אל העם היו נכנים לשלש ימים"¹⁶.

בפסוקים אלה אנו פוגשים הקבלה מאד מיוחדת בין מעמד הכניסה לארץ ישראל למעמד קבלת התורה בהר סיני. לפני הכניסה לארץ ישראל נדרש מאתנו תהליך של טהרה והתקדשות. קדושת ארץ ישראל יונקת ממעמד הר סיני, וכשם שמעמד הר סיני דורש הכנה והתקדשות כך הכניסה לארץ ישראל דורשת הכנה והתקדשות.

ב"תנא דבי אליהו"¹⁷ אומרים חז"ל:

"כשעמדו אבותינו על הר סיני לקבל עליהם תורה מסיני, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: 'לך אל העם וקדשתם' וגו' (שמות יט, י). בא משה ואמר להם: 'היו נכונים לשלש ימים' וגו' (שמות יט, טו). וכי מאשה בלבד אמר להם, אלא כך אמר להם, בדלו עצמכם מעבירה ומגזל ומדבר מכווער, כדי שתהו כולכם טהורים בשעה שתעמדו על הר סיני.

¹⁴ יהושע א, י-יא.

¹⁵ רש"י יהושע א, י-יא.

¹⁶ שמות יט, י-טו.

¹⁷ תנא דבי אליהו רבה (איש שלום) פרשה יח

איש אשר ימרה את פיה

בני שבט ראובן ובני שבט גד חותמים את דבריהם ואומרים: "כל איש אשר ימרה את פיה ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת רק חזק ואמץ"²¹. מי שימרה את פיה, אומרים השבטים, יש לו דין של מורד במלכות, ואתה 'חזק ואמץ'. אנו ממליכים אותך עלינו, ומתפללים ומייחלים שלא תיפול רוחך, שתהיה מלך ותרגיש מלך.

דין מורד במלכות נלמד מבני גד ובני ראובן²², וכך פסק הרמב"ם²³:

"כל המורד במלך ישראל יש למלך רשות להרגו, אפילו גזר על אחד משאר העם שילך למקום פלוני ולא הלך או שלא יצא מביתו ויצא חייב מיתה, ואם רצה להרגו יהרג, שנאמר: 'כל איש אשר ימרה את פיה'".

הרשב"ם²⁴ כותב, שליהושע היו שני מעמדים, מעמד של מלך ומעמד של נביא. וכתב הר"ן בדרשותיו²⁵:

"כאשר לא יהיה מלך בישראל, השופט יכלול שני הכוחות, כח השופט וכח המלך... כתיב: 'כל איש אשר ימרה את פיה' וגו' (יהושע א, יח), יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר: 'רק חזק ואמץ', הנה שנתנו בכאן ליהושע כח מלכות אף על פי שלא היה מלך".

בימים כתיקונם, דייני הסנהדרין עסוקים בדין ומשפט והמלך עוסק בנהגת המדינה, אך כשאין מלך בישראל השופט כולל בתוכו את שני הכוחות - כוח השופט וכוח המלך.

ראשונים גם במלחמה העתידה

נסיים בדברים הנפלאים המובאים ב"ילקוט מעם לועז" אודות דברי בני ראובן ובני גד, שקיבלו על עצמם לעמוד בראש הלוחמים לא רק במלחמת כיבוש הארץ אלא גם באחרית הימים, במלחמה העתידה בימות המשיח, וכך כתוב שם:

"ויש מבארים את דברי בני גד ובני ראובן שאמרו 'כל אשר צויתנו נעשה', הכוונה למלחמה הזו שהם היו צריכים לעבור חלוצים לפני העם, 'ואל כל אשר תשלחנו נלך', רמז למלך המשיח שיבא במהרה בימינו, שגם אז יצאו בני גד ובני ראובן וחצי שבט המנשה חלוצים לפני העם להלחם באומות העולם. שאותם ב' שבטים ומחצה הלכו בגולה לפני כל השבטים... וכשם שהם גלו תחילה כך יגאלו תחילה, והם עתידיים לכבוש ירושלים ולעשות מלחמה בד' קצות עולם... ולכן אמר 'לפני ה' למלחמה', שאז יהיה עיקר המלחמה למען שמו הגדול, כמו שנאמר: 'כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור'. ורמז בתובה 'אם', ראשי תיבות אליהו משיח... וזה יהיה בזמן ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן, ובכך נשלם ביאור פרשה א' בעזרת ה'".

²¹ יהושע א, יח.

²² ראה סנהדרין מט ע"א.

²³ רמב"ם הלכות מלכים ג, ח.

²⁴ רשב"ם בבא בתרא עה ע"א.

²⁵ דרשות הר"ן דרוש יא.

הארץ מתנת ה' והמלחמה מלחמת ה'

הפרשיה האחרונה בפרקנו עוסקת בבני גד ובני ראובן, וכך נאמר:

"ולראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה אמר יהושע לאמר: זכור את הדבר אשר צוה אתכם משה עבד ה' לאמר ה' אלקיכם מניח לכם ונתן לכם את הארץ הזאת: נשיכם טפכם ומקניכם ישבו בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם כל גבורי החיל ועזרתם אותם: עד אשר יניח ה' לאחיכם ככם וירשו גם המה את הארץ אשר ה' אלקיכם נתן להם ושבתם לארץ ירשתכם וירשתם אותה אשר נתן לכם משה עבד ה' בעבר הירדן מזרח השמש"¹⁸.

לאחר ההכנות הרוחניות והמעשיות פונה יהושע לשניים וחצי שבטים מהעם, ומנהל אתם דו שיח לגבי בקשתם לנחול בעבר הירדן המזרחי, בחלקי הנחלה שכבשו מסיחון ועוג, ולא לעבור את הירדן עם שאר השבטים הבאים לנחול את הארץ שממערב לירדן. פרשיה זו זכורה לנו מפרשת מטות שבספר במדבר, שם הבין משה שבקשתם זו נובעת מרצונם לא להשתתף עם אחיהם במלחמה על ארץ ישראל, וגער בהם על מחשבתם הבלתי אחראית, לשבת בעבר הירדן ולא לסייע לאחיהם במלחמה נגד עמי כנען. בני השבטים הסבירו למשה, שאין בכוונתם להיפטר ממלחמות כיבוש הארץ, ומוכנים הם לשלוח את אנשי הצבא שלהם לעמוד בראש הלוחמים ולהשתתף בכל המלחמות עד כיבושה המלא.

משה רבנו קיבל את הצעת בני גד ובני ראובן, אולם הדגיש בפניהם, שלא 'לפני בני ישראל' יצאו חלוצים אלא 'לפני ה'".¹⁹ כלומר עיקר כוונתם צריכה להיות, לא לשם ההגיינות והאחריות, אלא לשם שמים, למען ה', ומתוך כך יהיו מושגחים ושמורים ויפלו אויביהם לפניהם. דגש זה בולט גם בדברי יהושע אל השבטים. יהושע מדגיש בפניהם שהארץ היא מתנת ה' ומלחמת כיבושה היא מלחמת ה'. וב"ילקוט מעם לועז"²⁰ מבואר:

"להודיע שלא כוונתם יגברו במלחמה אלא בסיוע השי"ת. והם שמעו הדברים וחזרו ואמרו 'ועבדיך יעברו כל חלוץ צבא לפני ה' למלחמה כאשר אדוני דובר', ולכן אמר להם יהושע כאן 'זכור את הדבר אשר צוה אתכם משה עבד ה' לאמר ה' אלהיכם מניח לכם', שכוחו הגדול של השי"ת הוא שיעמוד לכם ולא כוחכם ועוצם ידיכם.

ומכאן ילמד אדם לקח, שבכל ענין וענין יאמר 'בעזרת ה' יתברך', שעיקר ערמותו ותחבולותיו של היצר להשכיח מליבו של אדם את שם השי"ת ומשיאו לאמר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את כל החיל הזה', וכנגד זה הזהירנו הכתוב ואמר: 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חילי'".

כדי לנצח בקרב דרושה ענוה והבנה שגבורת המלחמה שניתנה לאומה הישראלית באה מאת ה'.

¹⁸ יהושע א, יב-יג.

¹⁹ ראה במדבר לב, כ.

²⁰ ילקוט מעם לועז יהושע א, יב-יג.